

TERM-2 EXAMINATION

SS

2322

ACCOUNTANCY-II (Part-I) &

ACCOUNTANCY-II (Part-II)

(Punjabi, Hindi and English Versions)

Time allowed : 2 hours

Maximum marks : 40

(Punjabi Version)

- ਨੋਟ : (i) ਆਪਣੀ ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਦੇ ਟਾਈਟਲ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਾ-ਕੋਡ/ਪੇਪਰ-ਕੋਡ ਵਾਲੇ ਖਾਨੇ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਾ-ਕੋਡ/ਪੇਪਰ-ਕੋਡ 142/C ਜ਼ਰੂਰ ਦਰਜ ਕਰੋ ਜੀ ।
- (ii) ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਲੈਂਦੇ ਹੀ ਇਸ ਦੇ ਪੰਨੇ ਗਿਣ ਕੇ ਦੇਖ ਲਓ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਟਾਈਟਲ ਸਹਿਤ ਪੂਰੇ ਪੰਨੇ ਸਹੀ ਸਲਾਮਤ ਹਨ ਅਤੇ ਠੀਕ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਹਨ ।
- (iii) ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਵਿੱਚ ਖਾਲੀ ਪੰਨਾ/ਪੰਨੇ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੱਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨ/ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ।
- (iv) ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਭਾਗ ਹਨ; ਭਾਗ-ਉ, ਭਾਗ-ਅ ਅਤੇ ਭਾਗ-ੲ । ਭਾਗ-ਉ ਸਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਭਾਗ-ਅ ਅਤੇ ਭਾਗ-ੲ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਭਾਗ ਨੂੰ ਚੁਣ ਸਕਦੇ ਹਨ ।
- (v) ਸੰਖਿਆਤਮਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਸ਼ਬਦਾਂ, ਲਾਈਨਾਂ ਜਾਂ ਪੰਨਿਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਸੀਮਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ।
- (vi) ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਾਧਾਰਣ ਗਣਨਾਯੋਗ ਵਰਤਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ ।
- ਭਾਗ-ਉ
- (vii) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 1 ਵਿੱਚ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਅੰਕ ਦੇ 4 ਉਪ-ਭਾਗ ਹਨ । ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ; ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ/ਬਹੁਪੱਖੀ ਪਸੰਦ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ।
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 2 ਤੋਂ 5 ਤੱਕ ਹਰੇਕ ਦੇ 2 ਅੰਕ ਹੋਣਗੇ । ਸਿੱਧਾਂਤਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ 1-5 ਲਾਈਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 6 ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਉਪ-ਭਾਗ ਹਨ । ਤਿੰਨ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ । ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚਾਰ ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ । ਸਿੱਧਾਂਤਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ 10-15 ਲਾਈਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।
- ਭਾਗ-ਅ ਅਤੇ ੲ
- (viii) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 7 ਵਿੱਚ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਅੰਕ ਦੇ 2 ਉਪ-ਭਾਗ ਹੋਣਗੇ । ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 1 ਅੰਕ ਦਾ ਹੈ । ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ/ਬਹੁਪੱਖੀ ਪਸੰਦ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ।
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 8 ਤੋਂ 12 ਹਰੇਕ 2 ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ । ਸਿੱਧਾਂਤਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ 2-5 ਲਾਈਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 13 ਵਿੱਚ 3 ਉਪ-ਭਾਗ ਹੋਣਗੇ । ਤਿੰਨ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ । ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚਾਰ ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ । ਸਿੱਧਾਂਤਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ 10-15 ਲਾਈਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।

1. (a) ਖਾਲੀ ਸਥਾਨ ਭਰੋ : Y, X 1
 ਇਕ ਸਾਂਝੇਦਾਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਫਰਮ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।
- (b) ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ ਫਰਮ ਦੇ ਅੰਤ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? 1
- (c) ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਖਰਚ ਖਾਤਾ ਹੈ : 1

(ੳ) ਵਾਸਤਵਿਕ ਖਾਤਾ

(ਅ) ਨਾਂ-ਮਾਤਰ ਖਾਤਾ

(ੲ) ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਖਾਤਾ

(ਸ) ਪੂੰਜੀ ਖਾਤਾ

(d) ਠੀਕ ਜਾਂ ਗਲਤ ਲਿਖੋ : 1

ਖਰਚ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਆਮਦਨ ਦੀ ਅਧਿਕਤਾ ਨੂੰ ਘਾਟਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

2. A, B ਅਤੇ C, 3 : 2 : 1 ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਨਾਲ ਲਾਭ ਅਤੇ ਹਾਨੀ ਦੀ ਵੰਡ ਦੇ ਸਾਂਝੇਦਾਰ ਹਨ । ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਮਿਤਕ ਸਾਂਝੇਦਾਰ ਲਈ ਲਾਭ ਵਿਚਲੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਗਣਨਾ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਔਸਤ ਲਾਭ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ । ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਲਾਭ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਨ : 2

31^ਸ ਮਾਰਚ, 2019 ₹ 1,08,00031^ਸ ਮਾਰਚ, 2020 ₹ 96,00031^ਸ ਮਾਰਚ, 2021 ₹ 1,02,00030^ਥ ਜੂਨ, 2021 ਨੂੰ A ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ, ਲਾਭ ਵਿੱਚ A ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰੋ ।

3. 'ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ ਦਾ ਅੰਤ' ਅਤੇ 'ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ ਫਰਮ ਦਾ ਅੰਤ' ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦੋ ਅੰਤਰ ਲਿਖੋ । 2
4. 'ਵਸੂਲੀ ਤੇ ਭੁਗਤਾਨ ਖਾਤੇ' ਅਤੇ 'ਆਮਦਨ ਤੇ ਖਰਚ ਖਾਤੇ' ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦੋ ਅੰਤਰ ਲਿਖੋ । 2
5. 31^ਸ ਮਾਰਚ, 2020 ਨੂੰ ਖਤਮ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਾਲ ਨੂੰ 'ਹੈਲਥ ਕਲੱਬ' ਦੇ 'ਆਮਦਨ ਤੇ ਖਰਚ ਖਾਤੇ' ਵਿੱਚ ਸਟੇਸ਼ਨਰੀ ਲਈ ਡੈਬਿਟ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਰਾਸ਼ੀ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰੋ : 2

ਅਪ੍ਰੈਲ 1^ਸ, 2019 ਮਾਰਚ 31^ਸ, 2020

₹

₹

ਸਟੇਸ਼ਨਰੀ ਦਾ ਸਟਾਕ

36,000

32,000

ਸਟੇਸ਼ਨਰੀ ਦੇ ਲੈਣਦਾਰ

38,000

42,000

31^ਸ ਮਾਰਚ, 2020 ਨੂੰ ਖਤਮ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਖਰੀਦੀ ਗਈ ਸਟੇਸ਼ਨਰੀ ₹ 2,94,000 ਸੀ ।

6. ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ :

- (i) X, Y ਅਤੇ Z ਲਾਭ ਤੇ ਹਾਨੀ ਨੂੰ 2:3:5 ਅਨੁਪਾਤ ਵਿੱਚ ਵੰਡਦੇ ਹਨ। 31^ਸ ਮਾਰਚ, 2021 ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਚਿੱਠਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀ :

4

ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ	₹	ਸੰਪਤੀਆਂ	₹
ਲੈਣਦਾਰ	23,000	ਸਟਾਕ	26,000
ਸਾਧਾਰਣ ਰਿਜ਼ਰਵ	10,000	ਫਰਨੀਚਰ	6,000
ਪੂੰਜੀ ਖਾਤੇ :		ਦੇਣਦਾਰ	40,000
X	18,000	Less : ਵਿਵਸਥਾ	<u>2,000</u>
Y	16,000	ਨਕਦੀ	2,000
Z	5,000		
	72,000		72,000

ਇੱਕ ਅਪ੍ਰੈਲ 2021 ਨੂੰ ਫਰਮ ਭੰਗ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ :

- (i) ਸੰਪਤੀਆਂ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਕੀਤੀ ਗਈ : ਫਰਨੀਚਰ ₹ 2,000 ; ਸਟਾਕ ₹ 20,000 ; ਦੇਣਦਾਰ ₹ 24,000
- (ii) 1,000 ਰੁਪਏ ਲੈਣਦਾਰਾਂ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਲੈਣਦਾਰਾਂ ਨੂੰ 10% ਛੋਟ ਤੇ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।
- (iii) ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ 6,100 ਰੁਪਏ ਦੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਸੀ, ਜਿਸਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨਾ ਸੀ।
- (iv) ਵਸੂਲੀ ਦੇ ਖਰਚੇ 3,000 ਰੁਪਏ ਹਨ।
ਵਸੂਲੀ ਖਾਤਾ ਤਿਆਰ ਕਰੋ।
- (ii) 31^ਸ ਮਾਰਚ, 2021 ਨੂੰ ਖਤਮ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਾਲ ਲਈ 'ਕਮਲੇਸ਼ ਕਲੱਬ ਦਿੱਲੀ' ਦਾ ਵਸੂਲੀ ਤੇ ਭੁਗਤਾਨ ਖਾਤਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ :

4

Receipts	₹	Payments	₹
To Balance b/d	34,000	By Salaries	60,000
To Subscriptions	1,20,000	By Rent	36,600
To Donations	4,000	By Repair	9,400
To Furniture	10,000	By Books	32,000
(Book value 12,000)		By Buildings	60,000
To life membership fee	14,000		
To Interest on Investment	18,000	By Balance c/d	2,000
(@ 5% for full year)			
	2,00,000		2,00,000

(4)

ਵਾਧੂ ਜਾਣਕਾਰੀ :	31.03.2020 (₹)	31.03.2021 (₹)
(i) ਪੇਸ਼ਗੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਚੰਦਾ	8,000	10,000
(ii) ਬਕਾਇਆ ਚੰਦਾ	6,000	8,000
(iii) ਕਿਤਾਬਾਂ	25,000	53,000

ਆਮਦਨ ਤੇ ਖਰਚ ਖਾਤਾ ਤਿਆਰ ਕਰੋ ।

(iii) ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਹੋ ਰਹੇ ਸਾਝੇਦਾਰ ਦੇ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੀਆਂ ਮਦਾਂ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ? ਕਿਸੇ ਚਾਰ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ ।

ਭਾਗ-ਅ

7. (a) ਕਰਜ਼-ਪੱਤਰਾਂ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? 1
(b) ਠੀਕ ਜਾਂ ਗਲਤ ਲਿਖੋ : 1
ਬੈਂਕ ਓਵਰਡਰਾਫਟ ਰੋਕੜ ਸਮਾਨਰਥਕ ਹੈ ।
8. 'ਰੋਕੜ ਪ੍ਰਵਾਹ ਵਿਵਰਣ' ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਦੋ ਸੀਮਾਵਾਂ ਲਿਖੋ । 2
9. 'ਰੋਕੜ ਪ੍ਰਵਾਹ ਵਿਵਰਣ' ਅਧੀਨ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਖਰੀਦੀ ਗਈ ਪਲਾਂਟ ਤੇ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦੀ ਕੀਮਤ ਪਤਾ ਕਰੋ : 2
1st ਅਪ੍ਰੈਲ, 2018 31st ਮਾਰਚ, 2019
ਪਲਾਂਟ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨਰੀ (ਘੱਟਦੇ ਮੁੱਲ ਉਪਰ) ₹ 7,20,000 ₹ 8,60,000
ਜਾਣਕਾਰੀ :
(i) ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਘਸਾਵਟ ₹ 85,000 ਲਗਾਈ ਗਈ ।
(ii) ਪਲਾਂਟ ਤੇ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦਾ ਘੱਟਦੇ ਮੁੱਲ ਉਪਰ ਕੀਮਤ ₹ 1,10,000 ਸੀ, ₹ 1,25,000 ਵਿੱਚ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ।
10. 'ਰਿਣ-ਪਤਰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੇ ਪ੍ਰੀਮੀਅਮ' ਅਤੇ 'ਰਿਣ-ਪੱਤਰ ਵਾਪਸੀ ਤੇ ਪ੍ਰੀਮੀਅਮ' ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦੋ ਅੰਤਰ ਲਿਖੋ । 2
11. ਰਾਮ ਲਿਮਿਟੇਡ ਨੇ ਸ਼ਾਮ ਲਿਮਿਟੇਡ ਤੋਂ ₹ 5,60,000 ਦੀਆਂ ਸੰਪੱਤੀਆਂ ਅਤੇ 80,000 ਰੁਪਏ ਦੇ ਲੈਣਦਾਰ ਸੰਭਾਲ ਲਏ । ਰਾਮ ਲਿਮਿਟੇਡ ਨੇ ਸ਼ਾਮ ਲਿਮਿਟੇਡ ਨੂੰ ਖਰੀਦ ਪ੍ਰਤੀਫਲ ਵਜੋਂ 20% ਪਰੀਮੀਅਮ ਤੇ ₹ 20 ਪ੍ਰਤਿ ਰਿਣ-ਪੱਤਰ ਕੀਮਤ ਉਪਰ 9% ਰਿਣ-ਪੱਤਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ।
ਰਾਮ ਲਿਮਿਟੇਡ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰਿਣ-ਪੱਤਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰੋ । 2
12. 'ਸਧਾਰਨ ਅਕਾਰ ਵਿਵਰਣ' ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ? 2

13. ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ :

- (i) 'ਰੋਕਤ ਪ੍ਰਵਾਹ ਵਿਵਰਣ' ਦੇ ਕੋਈ ਚਾਰ ਉਦੇਸ਼ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਲਿਖੋ । 4
- (ii) ਆਕਾਸ਼ ਲਿਮਿਟਿਡ (ਇੱਕ ਗੈਰ-ਸੂਚੀਬੱਧ ਕੰਪਨੀ) ਇੱਕ ਅਪ੍ਰੈਲ, 2017 ਨੂੰ 5% ਪ੍ਰੀਮੀਅਮ ਤੇ 100 ਰੁਪਏ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ 10,000, 8% ਰਿਣ-ਪੱਤਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜੋ ਕਿ ਮਾਰਚ 31st, 2021 ਨੂੰ ਮੋੜਨਯੋਗ ਹਨ । ਸਾਰੇ ਰਿਣ-ਪੱਤਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਬਸਕ੍ਰਾਈਬ ਹੋ ਗਏ । ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਵਾਪਸੀ ਕਰਨ ਯੋਗ ਕਰਜ਼-ਪੱਤਰਾਂ ਦੇ ਅੰਕਿਤ ਮੁੱਲ ਦਾ 15%, 30th ਅਪ੍ਰੈਲ 2020 ਨੂੰ 'ਕਰਜ਼-ਪੱਤਰ ਵਾਪਸੀ ਨਿਵੇਸ਼' ਵਿੱਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ । ਅਦਾਇਗੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਨਿਵੇਸ਼ ਨਕਦੀ ਵਿੱਚ ਪਰਵਰਤਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕਰਜ਼ ਪੱਤਰਾਂ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਕਰ ਲਈ ਗਈ । ਕਰਜ਼-ਪੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵਾਪਸੀ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਇੰਦਰਾਜ਼ ਕਰੋ । 4
- (iii) ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੋਂ ਲਾਭ ਅਤੇ ਹਾਨੀ ਦਾ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਵਿਵਰਣ ਤਿਆਰ ਕਰੋ : 4

ਵਿਵਰਣ	31.03.2022	31.03.2021
ਕਾਰਜਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਆਮਦਨ	₹ 12,00,000	₹ 9,00,000
ਹੋਰ ਆਮਦਨ (ਕਾਰਜਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਆਮਦਨ ਦਾ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਤ)	15%	25%
ਖਰਚੇ (ਕਾਰਜਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਆਮਦਨ ਦਾ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਤ)	60%	50%
ਆਮਦਨ ਕਰ ਦਰ	40%	40%

ਭਾਗ-ਦ

7. (a) ਟੈਲੀ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਕਿੰਨੇ ਬਹੀ-ਖਾਤੇ ਬਣੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ? 1
- (b) ਠੀਕ ਜਾਂ ਗਲਤ ਲਿਖੋ : 1
- ਡਾਟਾਬੇਸ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਡਾਟਾ ਸਟੋਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ।
8. ਡਾਟਾਬੇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ 'ਇਕਾਈ' ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ ? 2
9. ਟੈਲੀ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ । 2
10. ਟੈਲੀ ਵਿੱਚ ਕੋਂਟਰਾ ਵੇਚਰ ਕੀ ਹੈ ? 2
11. ਪ੍ਰੀਤਮ ਨੇ ਬਹੀ ਖਾਤੇ ਨੂੰ ਗਰੁੱਪ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਚਾਰਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ । ਕੁਝ ਗਲਤੀਆਂ ਉਸਦੇ ਬੇਸ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਚਾਣੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ । ਗਲਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਮਦਦ ਕਰੋ : 2

ਬਹੀ-ਖਾਤੇ

ਗਰੁੱਪ

- (a) Office Expenses Direct Expenses
- (b) Carriage Inward Direct Expenses
- (c) Salary Indirect Expenses
- (d) GST Direct Expenses

12. ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਡਾਟਾ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਡੀ. ਡੀ. ਐਮ. ਐਮ. ਵਿੱਚ ਤਾਲਿਕਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਵਿਧੀ ਲਿਖੋ : 2

Roll No.	Name	Marks in Accountancy	ਰੱਖ
1	Harmeet	78	
2	Manpreet	84	
3	Kuldeep	93	
4	Surjeet	89	

13. ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ :

- (i) DBMS ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਚਾਰ ਲਾਇਨਾਂ ਲਿਖੋ । 4
- (ii) ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਫੀਲਡਜ਼ ਦੇ ਨਾਲ MS-Access ਵਿੱਚ "Table Students" ਨਾਮ ਦੀ ਸਾਰਣੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਦਮ ਲਿਖੋ । ਦਾਖਲਾ ਨੰਬਰ ਨੂੰ "ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਕੀ" ਮੈਂਟ ਕਰੋ : 4

Field Name

Admission No.

Name of the student

Class

Admission date

Fees Paid

(iii) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਲਈ ਜਰਨਲ ਇੰਦਰਜ ; ਵਾਉਚਰ ਦੀ ਵਿਸ਼ਮ ਅਤੇ 'ਸਮਾਰਟ ਕੱਟ ਕੀ' ਲਿਖੋ : 4

- (a) Sold Goods to Avtar for ₹ 7,000
- (b) Avtar Returned Goods worth ₹ 2,000
- (c) Goods sold to Avtar on cash for ₹ 3,000
- (d) Cash received from Avtar ₹ 3,000

(Hindi Version)

- ਨੋਟ : (i) अपनी उत्तर-पुस्तिका के मुख्य पृष्ठ पर विषय-कोड/पेपर-कोड वाले खाने में विषय-कोड/पेपर-कोड 142/C अवश्य लिखें।
- (ii) उत्तर-पुस्तिका लेते ही इसके पृष्ठ गिनकर देख लें कि इसमें टाइटल सहित पूरे पृष्ठ सही सलामत हैं एवं सही क्रम में हैं।
- (iii) उत्तर-पुस्तिका में खाली छोड़े गये पृष्ठ/पृष्ठों के पश्चात् हल किये गये प्रश्न/प्रश्नों का मूल्यांकन नहीं किया जायेगा।
- (iv) प्रश्न-पत्र में तीन भाग हैं भाग-क, भाग-ख तथा भाग-ग। भाग-क सभी विद्यार्थियों के लिए अनिवार्य है तथा विद्यार्थी भाग-ख और भाग-ग में केवल एक भाग को चुन सकते हैं।
- (v) संख्यात्मक प्रश्नों के लिए शब्दों, लाइनों और पन्नों की कोई सीमा नहीं है।
- (vi) प्रोग्रामों के बिना साधारण गणक के उपयोग की अनुमति है।

भाग-क

- (vii) प्रश्न सं. 1 में एक-एक अंक के 4 उपभाग हैं। वस्तुनिष्ठ प्रश्नों में सही अथवा गलत/बहु विकल्पीय प्रश्न हो सकते हैं।

(7)

प्रश्न सं. 2 से 5 प्रत्येक के 2 अंक होंगे। सैद्धान्तिक प्रश्न का उत्तर 1-5 पंक्तियों में दिया जाना चाहिए।

प्रश्न सं. 6 में तीन उप-भाग हैं। तीन में से कोई दो प्रश्न कीजिए। प्रत्येक प्रश्न चार अंकों का होगा। सैद्धान्तिक प्रश्न का उत्तर 10-15 पंक्तियों में दिया जाना चाहिए।

भाग-ख तथा ग

(viii) प्रश्न सं. 7 में एक-एक अंक के 2 उप-भाग होंगे। प्रत्येक प्रश्न 1 अंक का है। वस्तुनिष्ठ प्रश्नों में सही अथवा गलत/बहु विकल्पीय प्रश्न हो सकते हैं।

प्रश्न सं. 8 से 12 प्रत्येक 2 अंकों का होगा। सैद्धान्तिक प्रश्न का उत्तर 2-5 पंक्तियों में दिया जाना चाहिए।

प्रश्न सं. 13 में 3 उप-भाग होंगे। तीन में से कोई दो प्रश्न कीजिए। प्रत्येक प्रश्न 4 अंकों का होगा। सैद्धान्तिक प्रश्न का उत्तर 10-15 पंक्तियों में दिया जाना चाहिए।

भाग-क

4×1=4

1. (a) रिक्त स्थान भरें :

1

एक भागीदार की सेवानिवृत्ति के परिणाम स्वरूप फर्म का होता है।

(b) साझेदारी फर्म के अंत से आप क्या समझते हैं ?

1

(c) आय तथा व्यय खाता है :

1

(क) वास्तविक खाता

(ख) नाम-मात्र खाता

(ग) व्यक्तिगत खाता

(घ) पूंजी खाता

(d) ठीक अथवा गलत लिखें :

1

व्यय से अधिक आय को घाटा कहा जाता है।

2. A, B तथा C, 3 : 2 : 1 के अनुपात में लाभ व हानि बाँटते हुए साझेदार हैं। साझेदारी दस्तावेज अनुसार मृतक साझेदार के लिए लाभ के हिस्से की गणना पिछले तीन वर्षों के औसत लाभ के आधार पर की जाएगी। उनके पिछले तीन वर्ष के लाभ निम्नलिखित अनुसार थे :

2

31st मार्च, 2019 ₹ 1,08,000

31st मार्च, 2020 ₹ 96,000

31st मार्च, 2021 ₹ 1,02,000

30th जून 2021 को A की मौत हो गई, लाभ में A के हिस्से की गणना करें।

3. 'साझेदारी का विघटन' तथा साझेदारी फर्म का विघटन में कोई दो अन्तर लिखें।

2

4. 'प्राप्ति और भुगतान' तथा 'आय और व्यय' खाते में कोई दो अन्तर लिखें। 2
5. 31st मार्च, 2020 को समाप्त होने वाले वर्ष के लिए 'हेल्थ क्लब' के आय-व्यय खाते में स्टेशनरी के लिए डेबिट की गई राशि की गणना करें : 2

	अप्रैल 1 st , 2019	मार्च 31 st , 2020
	₹	₹
स्टेशनरी का स्टॉक	36,000	32,000
स्टेशनरी के लेनदार	38,000	42,000

31st मार्च, 2020 को समाप्त होने वाले वर्ष दौरान खरीदी गई स्टेशनरी ₹ 2,94,000 की थी।

6. तीन प्रश्नों में से कोई दो प्रश्न करें :

- (i) X, Y तथा Z लाभ व हानि को 2 : 3 : 5 के अनुपात में बांटते हैं। 31st मार्च, 2021 को उनका अन्तिम चिट्ठा नीचे दिये अनुसार है :

दायित्व	₹	सम्पत्तियां	₹
लेनदार	23,000	रहतिया	26,000
सामान्य संचय	10,000	फर्नीचर	6,000
पूंजी खाते :		देनदार	40,000
X	18,000	Less : प्रावधान	<u>2,000</u>
Y	16,000	नकदी	2,000
Z	5,000		
	72,000		72,000

1st अप्रैल, 2021 को फर्म का विघटन कर दिया गया :

- (i) सम्पत्तियों की वसूली की गई : फर्नीचर ₹ 2,000 ; रहतिया ₹ 20,000 ; देनदार ₹ 24,000
- (ii) 1,000 रुपये लेनदारों का भुगतान नहीं किया गया था और बाकी लेनदारों को 10% सूट पर भुगतान किया गया।
- (iii) यह पता चला कि नुकसान के लिए 6,100 रुपये की देनदारी थी, जिसका भुगतान किया जाना था।
- (iv) वसूली के खर्च 3,000 रुपये हैं।
वसूली खाता बनाइये।

- (ii) 31st मार्च, 2021 को समाप्त होने वाले वर्ष के लिए 'कमलेश क्लब दिल्ली' का प्राप्ति और भुगतान खाता नीचे दिये अनुसार है : 4

Receipts	₹	Payments	₹
To Balance b/d	34,000	By Salaries	60,000
To Subscriptions	1,20,000	By Rent	36,600
To Donations	4,000	By Repair	9,400
To Furniture	10,000	By Books	32,000
(Book value 12,000)		By Buildings	60,000
To life membership fee	14,000		
To Interest on Investment	18,000	By Balance c/d	2,000
(@ 5% for full year)			
	2,00,000		2,00,000

अतिरिक्त जानकारी : 31.03.2020 (₹) 31.03.2021 (₹)

(i) पेशगी प्राप्त चन्दा	8,000	10,000
(ii) बकाया चन्दा	6,000	8,000
(iii) कितावे	25,000	53,000

आय तथा व्यय खाता बनाइये।

- (iii) सेवानिवृत्त हो रहे साझेदार के खाते में कौन-सी मदों को क्रेडिट किया जाता है ? किन्हीं चार की व्याख्या करें। 4

भाग-ख

7. (a) ऋण-पत्र की वापसी से आपका क्या अभिप्राय है ? 1
 (b) ठीक अथवा गलत लिखें : 1
 बैंक अधिविकर्ष नकदी के बराबर है।
8. 'रोकड़ प्रवाह विवरण' की कोई दो सीमाएं लिखें। 2
9. 'रोकड़ प्रवाह विवरण' अधीन वर्ष के दौरान खरीदी गई प्लांट व मशीनरी की कीमत की गणना करें : 2

1st अप्रैल, 2018 31st मार्च, 2019

प्लांट व मशीनरी (गिरती कीमत पर) ₹ 7,20,000 ₹ 8,60,000

जानकारी :

- (i) वर्ष दौरान हास ₹ 85,000 लगाई गई।
 (ii) प्लांट व मशीनरी का गिरती कीमत पर मूल्य ₹ 1,10,000 था, ₹ 1,25,000 में बेच दिया गया।

10. 'ऋण-पत्र जारी करने पर प्रीमियम' तथा 'ऋण-पत्र वापसी पर प्रीमियम' में कोई दो अन्तर लिखें। 2
11. राम लिमिटेड ने शाम लिमिटेड से ₹ 5,60,000 की सम्पत्तियां तथा 80,000 रुपये के लेनदार ले लिए। राम लिमिटेड ने शाम लिमिटेड को खरीद प्रतिफल के लिए 20% प्रीमियम पर ₹ 20 प्रति ऋण-पत्र कीमत पर 9% ऋण-पत्र जारी किये। राम लिमिटेड द्वारा जारी किये गये ऋण-पत्रों की संख्या की गणना करें। 2
12. सामान्य आकार विवरण क्या होता है ? 2
13. तीन प्रश्नों में से कोई दो प्रश्न करें :
- (i) 'रोकड़ प्रवाह विवरण' के कोई चार उद्देश्य विस्तार से लिखें। 4
- (ii) आकाश लिमिटेड (एक गैर-सूचीबद्ध कम्पनी) ने एक अप्रैल, 2017 को 5% प्रीमियम पर 100 रुपये के हिसाब से 10,000 8% ऋण-पत्र जारी किये जो कि मार्च 31st, 2021 को वापसी योग्य हैं। सभी ऋण-पत्र पूरी तरह अभिदत्त हो गए। यह फैसला लिया गया कि वापसी योग्य ऋण-पत्रों के अंकित मूल्य का 15%, 30th अप्रैल, 2020 को 'ऋण-पत्र वापसी निवेश' में निवेश कर दिया जाए। अदायगी तिथि को निवेश नकदी में परिवर्तित किया गया तथा ऋण-पत्रों की वापसी कर दी गई। ऋण-पत्र जारी करने तथा वापसी करने की जरूरी प्रविष्टियां कीजिए। 4
- (iii) निम्नलिखित जानकारी से तुलनात्मक लाभ व हानि विवरण तैयार करें : 4

विवरण	31.03.2022	31.03.2021
संचालन से आय	₹ 12,00,000	₹ 9,00,000
अन्य आय (संचालन से आय का प्रतिशत)	15%	25%
खर्चे (संचालन से आय का प्रतिशत)	60%	50%
आमदन कर दर	40%	40%

भाग-ग

7. (a) टैली में कितने बही-खाते पहले से बने होते हैं ? 1
- (b) ठीक अथवा गलत लिखें : 1
- डाटाबेस में हम ज्यादा मात्रा में डाटा स्टोर कर सकते हैं।
8. डाटाबेस में एक 'इकाई' का क्या अर्थ है ? 2
9. टैली की कोई दो विशेषताएं लिखें। 2
10. टैली में कौन्ट्रा वाउचर क्या है ? 2
11. प्रीतम ने बही-खाते को समूहीकृत करने के लिए एक चार्ट तैयार किया। कुछ त्रुटियों की पहचान उसके बॉस द्वारा की जाती हैं। त्रुटियों को सुधारने में उसकी मदद करें : 2

बही-खाते	समूह
(a) Office Expenses	Direct Expenses
(b) Carriage Inward	Direct Expenses
(c) Salary	Indirect Expenses
(d) GST	Direct Expenses

12. नीचे दिये गए डाटा की सहायता से DBMS में तालिका बनाने की विधि लिखें :

2

Roll No.	Name	Marks in Accountancy
1	Harmeet	78
2	Manpreet	84
3	Kuldeep	93
4	Surjeet	89

13. तीन प्रश्नों में से कोई दो प्रश्न करें :

(i) DBMS के महत्व की कोई चार पंक्तियां लिखिए।

4

(ii) निम्नलिखित फील्डज के साथ MS-Access में "Table Students" नाम की एक तालिका बनाने के लिए चरण लिखें।
दाखिला नम्बर को "प्राइमरी की" सेट करें :

4

Field Name

Admission No.

Name of the student

Class

Admission date

Fees Paid

(iii) निम्नलिखित लेन-देन की जर्नल प्रविष्टियां, वाउचर के प्रकार तथा 'शॉर्ट कट की' लिखें :

4

(a) Sold Goods to Avtar for ₹ 7,000

(b) Avtar Returned Goods worth ₹ 2,000

(c) Goods sold to Avtar on cash for ₹ 3,000

(d) Cash received from Avtar ₹ 3,000

(English Version)

Note : (i) You must write the subject-code/paper-code 142/C in the box provided on the title page of your answer-book.

(ii) Make sure that the answer-book contains all pages (including title page) intact and are properly serialized as soon as you receive it.

(iii) Question/s attempted after leaving blank page/s in the answer-book would not be evaluated.

(iv) There are 3 sections in the question paper i.e. Part-A, Part-B and Part-C. Part-A is compulsory for all the students and students may choose only one Part from Part-B and Part-C.

(v) There is no word, line or page limit for numerical questions.

(vi) The use of non-programmable simple calculator is allowed.

Part-A

(vii) Question No. 1 consists of 4 sub parts carrying 1 mark each. Objective type questions may include true or false/multiple choice type questions.

Question No. 2 to 5 will carry 2 marks each. Answer of theoretical question should be given in 1-5 lines.

Question No. 6 consists of 3 sub parts. Attempt any two questions out of three. Each question will carry 4 marks. Answer of theoretical question should be given in 10-15 lines.

Part-B and Part C

(viii) Question No. 7 consists of 2 sub parts carrying 1 mark each. Objective type questions may include questions with true or false/multiple choice type questions.

Question No. 8 to 12 will carry 2 marks each. Answer of theoretical question should be given in 2-5 lines.

Question No. 13 consists of 3 sub parts. Attempt any two questions out of three. Each question will be of 4 marks. Answer of theoretical question should be given in 10-15 lines.

Part-A

4×1=4

1. (a) Fill in the blank :

Retirement of a partner results in of the firm.

(b) What do you mean by Dissolution of Partnership firm ?

(c) Income and Expenditure Account is a :

(i) Real Account

(ii) Nominal Account

(iii) Personal Account

(iv) Capital Account

(d) Write true or false :

Excess of income over expenditure is called deficit.

2. A, B and C are partners sharing Profit and loss in the ratio 3 : 2 : 1. As per partnership deed, the deceased partner's share in profits to be calculated on the basis of average profit of last three years. Their profits for the last three years were as follows :

31st March, 2019 ₹ 1,08,000

31st March, 2020 ₹ 96,000

31st March, 2021 ₹ 1,02,000

A died on 30th June, 2021, Calculate A's share of profit.

3. Write any two differences between Dissolution of Partnership and Dissolution of Partnership Firm. 2
4. Write any two differences between 'Receipts and Payment Account' and 'Income and Expenditure Account'. 2
5. Calculate the amount of stationery to be debited to the 'Income and Expenditure Account' of Health Club for the year ended 31st March. 2

	April 1 st , 2019.	March 31 st , 2020
	₹	₹
Stock of Stationery	36,000	32,000
Creditors of Stationery	38,000	42,000

Stationery Purchased during the year ended 31st March, 2020 was ₹ 2,94,000.

6. Attempt any *two* questions out of three questions :

- (i) X, Y and Z sharing Profits and losses in the ratio 2 : 3 : 5. Their Balance Sheet as at 31st March 2021 was as under : 4

Liabilities	₹	Assets	₹
Creditors	23,000	Stock	26,000
General Reserve	10,000	Furniture	6,000
Capital Accounts :		Debtors	40,000
X	18,000	Less : Provisions	<u>2,000</u>
Y	16,000	Cash	2,000
Z	5,000		
	<u>72,000</u>		<u>72,000</u>

The firm was dissolved on 1st April, 2021 :

- (i) The Assets were realized : Furniture ₹ 2,000 ; Stock ₹ 20,000 ; Debtors ₹ 24,000
- (ii) Creditors of ₹ 1,000 were not to be paid and the remaining creditors were paid at a discount of 10%.
- (iii) It was found however that there was a liability for ₹ 6,100 for Damages, which had to be paid.
- (iv) The expenses of Realization amounted to ₹ 3,000.

Prepare Realisation Account.

- (ii) Following is the Receipts and Payments Account of 'Kamlesh Club Delhi' for the year ended 31st March 2021 :

Receipts	₹	Payments	₹
To Balance b/d	34,000	By Salaries	60,000
To Subscriptions	1,20,000	By Rent	36,600
To Donations	4,000	By Repair	9,400
To Furniture	10,000	By Books	32,000
(Book value 12,000)		By Buildings	60,000
To life membership fee	14,000		
To Interest on Investment	18,000	By Balance c/d	2,000
(@ 5% for full year)			
	2,00,000		2,00,000

Additional Information :	31.03.2020 (₹)	31.03.2021 (₹)
(i) Subscription received in Advance	8,000	10,000
(ii) Outstanding Subscription	6,000	8,000
(iii) Books	25,000	53,000

Prepare Income and Expenditure Account.

- (iii) What are the items to be credited in the Account of a retiring partner ? Explain any four.

Part-B

7. (a) What is meant by Redemption of Debentures ? 1
 (b) Write true or false : 1
 Bank overdraft is cash equivalent.
8. Write any two limitations of Cash Flow statement. 2
9. Under 'Cash Flow statement' Calculate the value of Plant and Machinery Purchased during the year : 2

1st April, 2018 31st March, 2019

Plant and Machinery (Written down value) ₹ 7,20,000 ₹ 8,60,000

Information :

- (i) Depreciation charged during the year ₹ 85,000
 (ii) Plant and Machinery having a written down value of ₹ 1,10,000 was sold for ₹ 1,25,000.

10. Write any two differences between 'Premium on Issue of Debentures' and 'Premium on Redemption of Debentures'. 2
11. Ram Ltd. took over assets of ₹ 5,60,000 and creditors of ₹ 80,000 from Sham Ltd. Ram Ltd. Issued 9% Debentures of ₹ 20 each at a premium of 20% as purchase consideration, to Sham Ltd.
Calculate Number of Debentures issued by Ram Ltd. 2
12. What is 'Common Size Statement'? 2
13. Attempt any two questions out of three questions :
- (i) Write any four objectives of 'Cash Flow Statement' in detail. 4
- (ii) Akash Ltd. (an unlisted company) Issued 10,000, 8% Debentures of 100 each at Premium of 5% on 1st April, 2017 redeemable on March 31, 2021. The issue was fully subscribed. It was decided to Invest 15% of the face value of Debentures to be redeemed towards Debenture Redemption Investment on 30th April, 2020. Investments were encashed and debentures were redeemed on due date. Record necessary Entries for issue and redemption of debentures. 4
- (iii) Prepare comparative statement of profit and loss from the following information : 4

Particulars	31.03.2022	31.03.2021
Revenue from operations	₹ 12,00,000	₹ 9,00,000
Other Incomes (% of Revenue from operations)	15%	25%
Expenses (% of Revenue from operations)	60%	50%
Income Tax Rate	40%	40%

Part-C

7. (a) How many ledgers are Predefined in Tally? 1
- (b) Write true or false : 1
- Huge amount of data can be stored in a database
8. What is meant by an 'Entity in Database'? 2
9. Write any two Features of Tally. 2

10. What is Contra Voucher in Tally ? 2
11. Pritam Prepared a chart for grouping the ledger Account. Some errors are identified by his Boss. Help him to rectify the errors : 2

Ledger Account	Group
(a) Office Expenses	Direct Expenses
(b) Carriage Inward	Direct Expenses
(c) Salary	Indirect Expenses
(d) GST	Direct Expenses

12. Write the method to create a table from the following data in DBMS : 2

Roll No.	Name	Marks in Accountancy
1	Harmeet	78
2	Manpreet	84
3	Kuldeep	93
4.	Surjeet	89

13. Do any *two* Questions out of three questions : 4
- (i) Write any four lines on Importance of DBMS. 4
- (ii) Write the steps to create a Table Named "Table Students" in MS-Access with the following fields. Set admission Number as primary key. 4

Field Name

Admission No.

Name of the student

Class

Admission date

Fees Paid

- (iii) Write the journal entries ; Voucher Type and shortcut key of the following transactions: 4

- (a) Sold Goods to Avtar for ₹ 7,000
- (b) Avtar Returned Goods worth ₹ 2,000
- (c) Goods sold to Avtar on cash for ₹ 3,000
- (d) Cash received from Avtar ₹ 3,000